

Nové možnosti rozvoje vzdělávání na Technické univerzitě v Liberci

Specifický cíl A2: Rozvoj v oblasti distanční výuky, online výuky a blended learning

NPO_TUL_MSMT-16598/2022

Specifické problémy v oborových didaktikách II

PhDr. Bořivoj Jodas, Ph.D.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Práce s učebnicí, pracovním sešitem a textem

ŽÁCI SE NEUMÍ UČIT Z UČEBNICE

NEUMÍ POUŽÍVAT PRACOVNÍ SEŠIT

PhDr. Bořivoj Jodas, Ph.D.

CDV

e-mail: borivoj.jodas@tul.cz

Kde pracovat s učebnicí

Ve vyučovací hodině: při výkladu nového učiva
(obrázky, grafy, tabulky)

při upevňování učiva
(vyhledej, najdi, zdůvodni)

při zkoušení
(obrázky, tabulky, schémata)

při žákovských pokusech
návod k samostatné práci

Kde pracovat s učebnicí

Mimo vyučovací hodinu
domácí příprava je hlavní formou práce s
učebnicí

při opakování a prohlubování učiva -hlavní
funkce

k samostatnému učení- při nepřítomnosti

k přípravě nového učiva – u vybraných partií

Metody práce s textem

V literatuře jsou doporučovány rozmanité strategie práce s textem. „Metody práce“ s textem mají několik cílů.

Mezi ty nejdůležitější patří:

schopnost čtení s porozuměním,
zvýšení komunikativních dovedností,

dovednost analytického (kritického) zhodnocení
textu

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2015. ISBN 978-80-247-3450-7

Čtení s otázkami

Je metoda, která může pomoci s četbou textu,

cílem je:

získat nějaké informace.

Dva spolužáci si pročítají tiše a společně text a za každým odstavcem se zastaví.

Na přeskáčku si vzájemně kladou otázky vycházející z toho, co se v přečteném textu dozvěděli.

Doplňování

Rozvíjí:

čtení s porozuměním

další důležité dovednosti

Žáci do předloženého textu doplní správné termíny z nabídky.

Dvojitý deník

Žák čte potichu nebo polohlasem text. Během pročítání si podtrhne větu nebo její, část, která ho zaujala.

K označené části věty – myšlence píše po straně textu nebo do tabulky pod textem vlastní komentář, který může mít různý obsah:

- proč vybírá tuto myšlenku
- co mu připomněla
- jaké otázky vyvolala

V dalším kroku žáci postupně čtou zatrženou část věty – myšlenku

čtou své písemné postřehy, které si zapsali. Učitel postupuje po odstavcích a žáci se postupně vyjadřují. Vyčerpají své komentáře k jedné myšlence, poté učitel volá dalšího žáka a situace se opakuje, až společně projdou celý text

Insert značky

- Žák čte potichu nebo polohlasem text. Během pročítání si podtrhne větu nebo její, část, která ho zaujala. K označené části věty – myšlence píše po straně textu nebo do tabulky pod textem vlastní komentář, který může mít různý obsah:
 - proč vybírá tuto myšlenku
 - co mu připomněla a jaké otázky vyvolalaV dalším kroku žáci postupně čtou zatrženou část věty – myšlenku – čtou své písemné postřehy, které si zapsali.
- Učitel postupuje po odstavcích a žáci se postupně vyjadřují. Vyčerpají své komentáře k jedné myšlence, poté učitel volá dalšího žáka a situace se opakuje, až společně projdou celý text

Inser značky

Žáci v této metodě pracují s textem tak, že vedle (odstavců, vět, pasáží) připisují značky podle toho, jak mu porozuměli.

Významy značek mají různé drobné odchylky, obvykle se užívají v těchto významech:

**** rozumím tomu, to jsem věděl,***

? nerozumím, potřebuji se zeptat, potřebuji vysvětlit,

! chci zdůraznit nebo to mě překvapilo

+ souhlasím

Klíčová slova

Aktivita, která může být použita jako metoda práce ve dvojicích, individuální nebo skupinová práce. Jedná se o metodu práce s textem, která vede k dovednosti lépe porozumět odbornému textu a vzít si z něj to důležité, selektovat významné od méně významného.

Učitel rozdává žákům do dvojic, popř. skupin text. Jejich úkolem je vybrat 3- 5 klíčových slov (počet určí učitel), která jsou podle nich důležitá. Učitel na tabuli nakreslí trychtýř a pod ním baňku. V momentě, kdy je dvojice hotova, přijde k tabuli a do baňky své klíčová slova napíše. Další dvojice už píše jen ta, která na tabuli chybí

Základní pojmy

učitel vybere několik pojmů či slov, většinou čtyři až pět, a napíše je na tabuli. Dvojice si mají během pěti minut promyslet, jak mohou tyto pojmy v textu, který budou číst, spolu souviset např. chronologicky, v objasnění nějakého postupu, s nějakým tématem apod.

V případě, kdy se dvojice na možných vazbách mezi předloženými termíny shodne, učitel jejich domněnku nepotvrdí ani nevyvrátí, ale vyzve je, aby pečlivě v textu sledovali, zda se během četby jejich závěry potvrdí.

Skládání textu

Učitel vybere vhodný text (nejjednodušší pro žáky je souvislý příběh,
ale může to být i odborný text) a rozdělí ho na několik částí.
Každý žák ve skupině (čím více žáků, tím je úkol těžší) si svou část přečte a snaží se jí porozumět tak, aby ji dovedl předat spolužákům.

Žáci skupině popisují své části, ovšem používat text už není povoleno.

V další části se žáci snaží seřadit části textu tak, jak patří za sebou, a
sumarizovat příběh nebo látku“

Řízené poznámky

žáci v textu nalézají nejdůležitější pasáže, které si přepisují do tabulky.

Do druhého pole napíše vysvětlení svými slovy, což je informací, jak textu porozuměli.

Studijní průvodci

jsou metodou, při níž žáci individuálně přemýšlí a odpovídají na otázky nad přečteným textem“. (Čapek, 2015, s. 314)

Učitel rozdává žákům odborný nebo umělecký text a studijního průvodce, což je v podstatě pracovní list s otevřenými otázkami nebo nedokončenými větami, které se vztahují k předloženému textu. Žáci je mohou vyplňovat v průběhu četby nebo až po přečtení textu.

Zpřeházené věty

Jsou metodou, která rozvíjí u žáků schopnost pro systematické a logické uspořádání informací. Zpřeházené věty můžeme využít jako vstupní evokační aktivitu, ale zároveň může užitečně fungovat i při reflexi jako ověření původního konceptu.

Při této metodě zaměstnáváme jednotlivce, dvojice i skupiny. Učitel rozdá žákům obálky s ústřižky rozstříhaného odborného nebo uměleckého textu.

Úkolem žáků je si ústřižky přečíst a poskládat podle smyslu a výpovědní hodnoty textu. Na závěr se žáci seznámí s nerozstříhaným textem a provedou porovnání s poskládanými ústřižky.

Záznam učiva

Zápis na tabuli je nejstarším didaktickým prostředkem - potřebný pro osvojování, upevňování, kontrole vědomostí

Požadavky:

grafická úprava - podtrhávání, rámování,...

logická stavba - přehlednost, nové termíny, rovnice,...

Záznam učiva

Poznámkový sešit žáků odraz zápisu na tabuli, klíč k domácí přípravě
formální úprava (kontrola učitelem)

Jak samostatné pořizování poznámek?

Grafický projev

Nahrazuje v některých případech projev psaný nebo mluvený. Někdy je jinou metodou nenahraditelný

(kdy – uveďte příklady)

Schematické a tabelární přehledy učiva

Tvoří přechod mezi metodami slovního a psaného projevu

Snaha po třídění a zpřehlednění učiva

Schematický nákres chemického pokusu

Je instruktivnější, obsahově hodnotnější

Obsahuje teoretickou i praktickou stránku

Naučit žáky kreslit schémata aparatur!

Využití diagramů a grafů při výuce

Žáci neumí pracovat s grafy, neumí z nich číst a vyvozovat závěry

Využívat křivky rozpustnosti, neutralizační křivky,...

Využívat tabulky-naučit žáky v nich vyhledávat a s nimi pracovat